

POSTKOLONYAL EDEBİYATTA OTOBİYOGRAFİK BİR ANLATIM: *LE PARFUM DES FLEURS LA NUIT*

AN AUTOBIOGRAPHICAL NARRATIVE IN POSTCOLONIAL LITERATURE: *LE PARFUM DES FLEURS LA NUIT*

Cansu AVCI

Dr. Öğr. Gör., Marmara Üniversitesi,
Yabancı Diller Yüksek Okulu,
İstanbul, Türkiye

Lecturer Dr., Marmara University,
School of Foreign Languages,
İstanbul, Türkiye

ORCID: 0000-0001-9336-8127

Email: Cansu.avci@marmara.edu.tr

Geliş Tarihi/Submitted:

13.10.2024

Kabul Tarihi/Accepted:

24.03.2025

Anahtar Kelimeler:

Frankofon Edebiyatı, Postkolonyal
Otobiyografik Roman, Afrika, Leïla
Slimani

Keywords:

Francophone Literature, Postcolonial
Autobiographical Novel, Africa, Leïla
Slimani

Kaynak gösterme/Citation:

Avcı, C. (2025). "Postkolonyal
Edebiyatta Otobiyografik bir Anlatım:
Le Parfum Des Fleurs La Nuit". *World
Language Studies (WLS)*, 5 (1): 1-21

Öz

Postkolonyal otobiyografik roman Batı otobiyografisinin klasik modelinden çok daha farklı bir düşünceyle ortaya çıkan, birey ve bireyciliği Batı bakış açısıyla düşünmenin ötesine geçiren bir anlayışla yazılmaktadır. Özellikle Kuzey Afrika edebiyatının son yıllarda gelişmesiyle birlikte Frankofon yazarlar da sömürge dönemi ve sonrasında yaşadıkları kültürel çatışmaları, ırkçılığı, ötekileştirilmeyi, postkolonyal bir öznenin kimlik karmaşasını ve melezlik sorunu gibi temaları eserlerinin temel unsurları olarak ele almışlardır. Bu bağlamda, Afrika ve Avrupa kültürleri arasında kalan yazarların kendilerini anlattığı bir mekan halini alan otobiyografik eserler sömürge deneyimlerinin de ifade aracı olmuştur. Bu doğrultuda, Frankofon edebiyatının 21. yüzyıl yazarlarından Leïla Slimani, eserlerinde kimlik, kültür karmaşası, aidiyet, kadın figürü, kadın bedeni ve yalnızlığı gibi konulara dikkat çekmesi açısından önemli yere sahiptir. Kadınların eşit ve özgür bir dünyada yaşaması için mücadele eden yazar, bu anlamda dünya edebiyatında da farkındalık yaratır. Slimani, *Le parfum des fleurs la nuit* isimli otobiyografik romanında ise yazarlık hayatını, alışkanlıklarını ve kaygılarını, Fas-Fransa arasındaki yaşam yolculuğu anlatarak okuyucuyu kendi hayatı, ailesi, Afrika toplumunun gelenek, görenek ve tarihi üzerinde düşünmeye davet eder. Bu çalışmada, Leïla Slimani'nin *Le parfum des fleurs la nuit* adlı otobiyografik romanında Fas kökenli bir kadın yazar olarak Afrika ve Fransa arasındaki yaşam serüveninin kapatılma, kimlik sorunu, kadın imajı ve seyahat temalarının incelenmesi amaçlanmıştır.

Abstract

Postcolonial autobiographical novels emerge with a thought that is very different from the classical model of Western autobiography, and they are written with an understanding that goes beyond thinking about the individual and individualism from a Western perspective. Especially with the development of North African literature in recent years, Francophone writers have also dealt with themes such as cultural conflicts, racism, marginalization, identity confusion of a postcolonial subject and the problem of hybridity which they experienced during and after the colonial period, as the fundamental elements of their works. In this context, autobiographical works, which have become a space for writers stuck between African and European cultures to narrate themselves, have also served as a means of expressing colonial experiences. In this regard, Leïla Slimani, one of the 21st-century writers of Francophone literature, holds an important place in terms of drawing attention to issues such as identity, cultural confusion, belonging, the female figure, the female body and loneliness in her works. As a writer who fights for women to live in an equal and free world, she also creates awareness in world literature. In her autobiographical novel *Le parfum des fleurs la nuit*, Slimani invites the readers to think about their own life, their family, the customs, traditions and history of African society by describing her life as a writer, her habits and anxieties, and her life journey between Morocco and France. This study aims to analyse Leïla Slimani's autobiographical novel *Le parfum des fleurs la nuit* as a female writer of Moroccan origin and her life adventure between Africa and France within the framework of the themes of closure, identity problem, female image and travel.

1. GİRİŞ

Fransız edebiyatı, 1945 yılından 1950 yılına kadar Fransa'nın sömürge ülkeleri olan Cezayir, Fas ve Tunus gibi Mağrip ülkelerinin Fransa ile kültürlerin melezleştiği yer olan bir alan halini almış, Fransa ile Mağrip arasındaki noktada yer alan ve uluslararası literatürde kendine yer bulmayı başaran bir eser de Fransızca yazılmıştır. Fransız dilinin kullanıldığı Fas edebiyatı ise toplumlarına eleştirel bir gözle bakmayı ve rahatsızlıklarını açıklamaya çalışan yazarlar tarafından üretilmiş, Mağrip tarihinin yayılması, değerleri, gelenekleri ve ilkeleri ile ilgilenmiştir.

Fas edebiyatının yazarları arasında Leïla Slimani dikkat çeken isimlerdendir. Annesi Fransız-Cezayirli, babası ise Faslı olan Slimani, 3 Ekim 1981 tarihinde Rabat'ta doğmuştur. 1999 yılında Rabat'taki Fransız Lycée Descartes'ta lisans diplomasını aldıktan sonra, Lycée Fénelon'da edebiyat hazırlık sınıfında okumak üzere Paris'e giden yazar, daha sonra Siyasal Bilimler bölümünden mezun olmuştur. Bu bağlamda yazarın Fransızca ile derin kökleri vardır. Çocukluğunda ailesi evde Fransızca konuştuğu için o da çok akıcı olmayan Arapça konuşur. İyi bir eğitim alan Slimani, Fas'ın bir çeşitlilik ülkesi olarak dil zenginliğine dikkat çeker (Chaimaa, 2023, s. 1).

2008 yılında Kuzey Afrika ile ilgili konuları ele almak üzere *Jeune Afrique* dergisi tarafından işe alınan Slimani, 2012 yılında bu derginin yazı işleri kadrosundan istifa eder ve ardından kendisini edebi yaratıma adar. Ancak 2013 yılında ilk taslağını sunduğu çalışması tüm editörler tarafından reddedilince, yazar ve yayıncı Jean-Marie Laclavetine'in atölyesinde iki aylık staja başlar ve 2014 yılında *Dans le jardin de l'ogre* isimli ilk romanını yayımlar. Kadınların cinsel bağımlılığı konusunu ele alan yazar, eleştirmenlerin dikkatini çeker ve kitap, 2014 *Flora Ödülü*'nün beş finalistinden biri olarak seçilir. 2016 yılında yayımlanan *Chanson douce* isimli romanıyla da *Goncourt Ödülü*'nü kazanan ilk Faslı kadın yazar olur. Slimani, *Chanson douce*'da okuyucularının dikkatini özellikle kadınların ve Afrika'dan Avrupa'ya giden göçmenlerin sosyokültürel durumuna ve göçmenlerin yaşam zorluklarına dikkat çeker. 6 Kasım 2017 tarihinde ise Frankofoni adına Fransa Cumhurbaşkanı Emmanuel Macron'un kişisel temsilcisi olur. Yazar, aynı zamanda *Uluslararası Frankofoni Örgütü Daimi Konseyi*'nin üyesidir. 2018 *Inter Kitap Ödülü*'nün başkanı ve 2018 *Deauville Amerikan Sinema Festivali* jüri üyesi olan Slimani, 2020 yılında ise bir üçlemenin ilki olan yeni romanı *Le pays des autres*'u yayımlar. Slimani, tüm yazılarında kadınların eşitlik ve özgürlük haklarını savunmak için mücadeleci bir kimlik takınır.

Slimani'nin *Le parfum des fleurs la nuit* romanı ise sömürgeciliğe maruz kalan Fas halkının acılarının anlatıldığı hem tarihsel hem de otobiyografik bir edebi türdür. Bu roman da Philippe Lejeune'ün (1975) “otobiyografik anlatılar arka planda romantik kurgunun yer aldığı çok sesli, çok yönlü ve melez bir hikâye haline gelmek için tarihsel maceraya katılımdır” tanımını dikkate alarak Leïla Slimani'nin anlatıcı-yazar-karakter kimlikleriyle otobiyografik yaklaşım girişiminde bulunur. Bu unsurlar Fas toplumunun Slimani'nin benliğinde ana motif hale geldiği *Le parfum des fleurs la nuit* eserinde görülür.

Slimani'ye göre romancının ve sanatçının önemli bir görevi vardır; o da hem kendisine hem de topluma ışık tutmaktır. Yani, “kendi ışığına” (Slimani, 2021, s. 38) sahip olmanın önemi bu bağlamda anlaşılmalıdır. Edebiyat ve sanat varoluşsal karmaşaya karşı panzehir olarak görüldüğü için, görevleri de modernite ile “kaybolan değerleri” (Slimani, 2021, s. 48) yeniden kazandırmaktır. Leïla Slimani'ye göre sanatın bir diğer faydası da korkunun üstesinden gelmeye yardımcı olmasıdır. Bu bağlamda *Le parfum des fleurs la nuit* romanın bu cesur tavrı, bir sanatçının değerini ölçmede temel bir ilke haline getirmektedir. Öyle ki romancı, eserini hiçbir şeyden korkmayan yazarın sembolik bir figürü olan Salman Rushdi'ye adamayı tercih eder (Slimani, 2021, s. 6). Leïla Slimani sanki sanatçının konumu ile cesareti arasında açık bir bağ kurmak ister. Bu da sanatın gücünün kendiliğinden farkına varılması anlamına gelir. Yasaklara meydan okuma, söylenemez olanı söyleme cesaretini göstererek Slimani, yükseliş ve dayanıklılık sürecinde önemli bir adım atar.

2. POSTKOLONYAL EDEBİYATTA OTOBİYOGRAFİK ANLATI

Postkolonyalizm terimi, sömürge deneyiminden doğan ve sömürgeci iktidarla gerilimleri ve bunun ardından gelen yabancılaşma, ötekileştirme, ırkçılık ve kimlik problemi gibi olay ve olguları ana tema olarak alarak kendini ortaya koyan edebiyat akımını tanımlamak için kullanılır (Smouts, 2007, s. 91-94). Bu bağlamda postkolonyalizm, sömürgeci hafızanın ve kişisel deneyimin travmalarının yeniden inşası fikrini paylaşır. Geçmişten bahsetme de sömürge olgusu, günümüzün toplumsal ilişkilerinde geçmişin ağırlığının dikkate alınması, sömürgelerin ve sömürülenlerin yaşadıklarını tarihe damgasını vurması açısından Frankofon edebiyatta önemli bir yere sahiptir (Abadlia, 2023, s. 1). Bu çerçevede, sömürgeleştirmeden kaynaklanan kültürel çatışmaların sıklıkla ele alındığı Frankofon edebiyatı postkolonyal bir öznenin parçalanmış deneyimini “benlik” anlatıları ile vurgular. Temel olarak, benliğin kesişmesi anlamında yeni otobiyografik metin Frankofon dünyasının ötesinde tüm sömürgecilik sonrası bölgelerde bulunur. Bu aynı zamanda küreselleşme çağında kültürel karışımın merkezleri haline gelen sömürgeci ulusların metropollerini de içerir. Gehrman'ın

ifade ettiği gibi gerek biçim gerek içerik olarak bu yazılar çoklu ve karmaşık kültürel kesişmelerin merkezindedir (2006, s. 70). Yani önemli olan “bireyi” ve “bireyciliği” tek bir Batı perspektifinden düşünmenin ötesine geçirmenin gerekliliğidir.

Bu bağlamda, postkolonyal edebiyatta otobiyografik eserler çoklu kültürel kesişmelerin mekânı haline gelen metinlerde detaylandırılan benliğin kesişmesidir. Bu otobiyografik türler çoğu zaman travmatik sömürge deneyimine gönderme yapan ama aynı zamanda onu aşabilen kültürlerarası yaratımların ortaya çıkmasına da olanak sağlar (Gehrmann, 2006, s. 69). Otobiyografik metinler bu bağlamda, anlatıcı ile dil arasında başka bir olası kimlik bağı yaratmak amacıyla bireysel tarih ile kolektif tarih arasında içsel bir bağ kurar (Abadlia, 2023, s. 6). Örneğin, Frankofon yazarlar Camara Laye'nin *L'enfant noir* (1953) ve Mouloud Feraoun'un *Le fils du pauvre* (1950), *La terre et le sang* (1954) ve *Les chemins qui montent* (1957) gibi eserleri otobiyografik romanlar olarak bir öznenin oluşumunu, 18. yüzyılda Avrupa'da özne olarak kabul edilen burjuvanın, özellikle de Goethe'nin bazı klasik metinlerde tanımlandığı gibi, Batı otobiyografisinin klasik modelinden farklı bir anlayışla ortaya çıkar. Laye ve Feraoun, üçüncü şahıs bir anlatı yaratarak anlatıda mesafe koymayı tercih ederler. Yani, kahramanın kendi ulusunun yaşamına ve geleneklerine büyük önem verirler ve böylece bunları kolektif bir boyuta dahil etmiş olurlar. İlk nesil Frankofon yazarlardan ilham alan birçok metnin bu otobiyografik yönü, yerli kültürlerin sömürgeci güçler tarafından değersizleştirilmesine yönelik bir düzenleme şeklinde da açıklanabilir (Gehrmann, 2006, s. 69).

Bununla birlikte Assia Djebar tarafından kaleme alınan *L'Amour, La fantasia* (1985), Cezayir'in Fransız sömürgeci tarafından fethiyle ilgili otobiyografik parçaları ve hikâyeleri bir araya getirir. Bu nedenle hem işgal savaşı hem de kurtuluş savaşı zamanını yazan Frankofon yazarlar, çalışmalarında birkaç ana tema geliştirerek tarihsel-zamansal katmanları bir araya getirirler. *L'Amour La Fantasia*'da Cezayir'in sömürge tarihi ve genç bir Cezayirli kadının kişisel hikâyesi iç içe geçmiş durumdadır. Bu roman, ülkenin bağımsızlığa olan ve aynı zamanda Cezayirli kadınların manastır hayatlarından kurtulma hayallerine odaklanır.

Michel Leiris, Georges Balandier, Alain Ricard, Bernard Mouralis ve Jean-Loup Amselle gibi Frankofon düşünürler de otobiyografiyi bir yaşam öyküsünden çok daha fazlası olarak görerek sömürge döneminden sömürgecilik sonrası döneme kadar yazılarında gerçek deneyimi sunarlar. Böylelikle entelektüel bir yolculuğun öyküsü, bir yaşamın ışığında anlatılır (Ndong, 2015, s. 18-19). Bu anlatma ve geçmişi gözden geçirme ihtiyacına kişinin kendi deneyimlerini anlatma ihtiyacı da eklenir. Kendi hayatının öyküsünü yazmak, bireysel bir özne olarak kendine yeniden sahip olmak anlamına gelir. Kuzey Amerika'da 19. yüzyılın sonunda ırkçılığın

aşılmasını öneren post-ırkçı eğilimler böyle doğmuştur. Şu anda Amerika Birleşik Devletleri'nde moda olan “postsiyahlık” fikrine dayanarak, 21. yüzyılda da Afrikalı yazarların kendilerini anlattığı eserlerin yeni hümanist bakışlara yol açacağı anlaşılır (Ndong, 2015, s. 19). Dolayısıyla ırkçılık ile ilgili düşünceleri yıkmakla bir nevi eşdeğer olan kendini yazmak, Afrikalı yazarlar için her türlü hegemonik kültür anlayışı ile baş edebilmenin bir yolu olacaktır.

Bu doğrultuda, Leïla Slimani'nin *Le parfum des fleurs la nuit* romanı öncelikle anlatıcının kişisel hayatını hedef alır. Bu yüzden Slimani, okuyucularına memleketi, aile durumu, arkadaşlıkları ve nerede yazdığına dair kendisi hakkında mümkün olduğunca fazla ayrıntı vermeye özen gösterir. Bütün bunlar anlatıcının okuyucusuyla kurmayı umduğu insani bağın güçlenmesine yardımcı olur. Tüm bu bilgiler aynı zamanda Slimani'nin alçakgönüllülüğünü de vurgular. Yani romancı, okuyuculara daha yakın olmak, kendisi ile onlar arasında var olabilecek “tüm bariyerleri” (Slimani, 2021, s. 39) aşmak ve kendini gizemden arındırmak için yazar.

3. “LE PARFUM DES FLEURS LA NUIT” ESERİNDE “BEN” OLGUSU

Le parfum des fleurs la nuit (2021) Leïla Slimani'nin Fas kökenli bir kadın olarak Fransa'daki yaşam yolculuğunu, kimliğinde ve kültüründe ortaya çıkan karmaşıklıkları anlattığı eseridir. Yazar anlatısında yas, aile, göç, kimlik arayışı ve kökenlerle ilişkili temalara odaklanır. Romanın yapısında düzenli olarak gerçekleşen bir hareket vardır. Eserin tanımından başlayarak yazar, kendi içsellğine doğru gider. Buradaki amacı ise okuyucunun eserle fiziksel temas halinde olmasını ve bir “ben” bulmasını sağlamaktır.

Slimani'nin *Le parfum des fleurs la nuit* başlığı ise sembolizm ve duyarlılık açısından zengindir. Romancı kendine özgü bir edebi tür olan otobiyografiyi seçer. Başlıkta yazarın adı da yer almaktadır: Arapça kökenli olup “gece” anlamına gelen “la nuit” (Slimani, 2021, s. 37) Leïla adının Fransızca karşılığıdır. Yani bu noktadan itibaren okuyucuya kendisinden, kendi hikayesinden bahsedeceği uyarısını yapar. Ancak yazarın başlıktaki ifadenin sonuna özenle yerleştirdiği bu ilk isme ek olarak “parfüm” (le parfüm) ve “çiçekler” (les fleurs) ile ilişkilendirilen ve dişil cinsiyeti, yani anlatıcının cinsiyetini ima eden duyusal bir özelliğe gönderme yapılır ve bu cinsiyet, “la nuit” kelimesindeki belirli artikelin dişil tekilliğinde de gizlidir. Aslında bu tekil kişi, genel olarak kadınların sözcüsü olmak ister. En azından “çiçekler” kelimesinin çoğulu bunu ima eder.

Yazarın esere Türkçe karşılığı olan “Gece çiçek kokusu” ismini vermesinin nedeni ise Fas'ın Rabat kentindeki evinin önünde “Al mesk al Arabi” adı verilen bir ağacın olması ve bu

ağacın ülkesinin, çocukluğunun ve kökenlerinin kokusunu hatırlatmasıdır (Slimani, 2021, s. 71):

Rabat'ta evimin ön kapısının yanında bir gece yiğidi vardı. Yazın akşam olduğunda cereyan olsun diye pencereyi açık tutardık ve babam şöyle derdi: 'Kokuyor musun? Gecenin cesuru!' Yıllar geçtikçe bu onu şaşırtmaya devam etti. Bu baş döndürücü ve tatlı kokuyu hatırlamak için gözlerimi kapatmam yeterli. Gözyaşları göz kapaklarıma geliyor. İşte buradalar, hayaletlerim. (Slimani, 2021, s. 17)

Çiçekler genellikle güzellik, sevgi, kırılganlık ve dönüşümün sembolleriyle; gece ise gizem, iç gözlem ve yansıma kavramlarıyla ilişkilendirilir. Bu nedenle başlık, yaşamın en karanlık anlarındaki güzellik ve anlam arayışını simgelemektedir. Bu başlık aynı zamanda sakinliğin ve sessizliğin zihinde dolaşmasına ve geçmiş deneyimleri, özellikle de çocukluk anılarını hatırlamasına olanak sağlar. Dolayısıyla başlık okuyucuyu güzelliğin ve melankolinin iç içe geçerek derin ve düşünceli bir deneyim yarattığı edebi bir yolculuğa davet eder (Chaimaa, 2023, s. 8-9).

Bir yazarın başarılı olabilmesinin tek yolunun kendinden bahsetmek, kendi hakkında bir şeyler yazmak olduğunu savunan ve her yazarın kendini anlatacak bir şeyler olduğunu ifade eden Leïla Slimani, zekâ ve tutkuyla *Le parfum des fleurs la nuit* eserinde hayata ve yazıya dair düşüncelerinin bir karışımını sunar. Yazmanın, bireyin kendisiyle yüzleşmekle ilgili olduğunu söyleyen yazar, laboratuvar teknisyenlerinin cam kavanozlarda bakteri yetiştirmesi gibi, acıların da nasıl gelişebileceğini bilmek gerektiğine dikkat çeker. "Yaralarımızı yeniden açmalı, anıları canlandırmalı, utançlarımızı ve eski hıçkırıklarımızı yeniden yaşamalıyız" (Slimani, 2021) diyen yazar, bu yasin başka türlü asla cesaret edemeyeceği yolları açtığını ifade eder. Yazarken kitabın nasıl karşılanacağını ve okuyucunun ne düşüneceğini asla düşünmeyen Slimani, yazma eyleminin derin bir samimiyet ve özgürlüğü, bir çeşit risk alma ve baş dönmesini içermesi gerektiğine vurgu yapar.

Diğer yandan Slimani, romanını yazma fikrinin kendisine ait olmadığını, *Ma nuit au musée* editörü Alina Gurdiel'in isteği üzerine yazdığını belirtir. Editör, kendisinden Venedik'in eski deniz gelenekleri olan ve 2009 yılından bu yana önemli Pinault koleksiyonundan bazı eserlerin sergilendiği, şimdi ise çağdaş sanat müzesine dönüştürülen Punta della Dogana'da bir gece geçirmesini ister. Ancak müzeye kapatılma zamanı geldiğinde Slimani, derin bir acı hisseder zira müzeler onu rahatsız etmekte, özellikle de çağdaş sanata adanmış olanlar kendisinde kodlarını anlamadığı elitist Batı kültürünü çağrıştırmaktadır. Yazı, bir editörün

dayattığı bir konuya değil, bir zorunluluğa, içsel bir aciliyete (Sourieau, 2022, s. 257) yanıt vermelidir. Onu ikna eden şeyse kimsenin ulaşamayacağı, dolayısıyla yaratmaya ve hatırlamaya elverişli, sessiz bir yere kilitlenme fikridir. Diğer yandan, Slimani'nin yazabilmesi için gerekli olan bu sınırlandırılma ihtiyacı yazarda Fas'ta kızlara dayatılan "sınırları" anımsatır çünkü erkeklerin aile namusunu korumak için kadınlara dayattıklarına benzer bir sınırlandırma söz konusudur. Kız çocukları gece gündüz kapalı bir alanda yaşarken, hareket özgürlüğü ve yasak zevklerin olduğu bir dünya hayal ederler. Bu nedenle yazar, bu baskıcı sisteme kişisel öyküsüyle direnme eğilimindedir (Motaabbid, 2024, s. 165).

Slimani, dünyaya oldukça açık bir ortamda yetişmiştir ve babasının ölümünden sonra kendini daha da özgürleştirerek yazmaya adar. Katı yazma vizyonu 19. yüzyılın büyük yazarı Marcel Proust'unkini hatırlatan Slimani, yazmanın aynı zamanda insanın kalbine bir dalış olduğunu düşünür, gece ve ona eşlik eden uykuların ve rüyaların eser ortaya koymaya vesile olduğunu belirtir. Yalnızlık ve sessizlik hayranı olarak da hızla kendini edebiyata kaptırır. Postkolonyal edebiyat aracılığıyla zihinleri özgürleştirmeye ve sömürge ülkeleri tarafından harap edilen toplulukların yeniden canlandırılması için bir öz algı geliştirmeye çalışan (Bekkaoui, 2023, s. 79) Slimani, bu otobiyografik romanında siyasi-ekonomik bir skandal nedeniyle hapse atılan ve derin bir aile travması yaratarak ölümünden sonra beraat edecek olan babası Othman Slimani'den bahsederek, bu romanı yazmadaki en temel sebebini de ortaya çıkartmış olur.

3.1. KAPATILMA

Kapatılma teması Leïla Slimani'nin birçok eserinde mevcuttur. Fiziksel, sosyal ya da psikolojik olarak çeşitli hapsedilme türleri ile yazar, kısıtlamaları, baskıları, bağımlılıkları, yalnızlığı, izolasyon duygularını ve iç çatışmaları sıklıkla araştırır. Karakterler de bu türden kısıtlamalara dahil edilir ve temalar farklı derinlik ve karmaşıklık düzeylerinde okuyucu tarafından keşfedilir. Slimani, eserden bir zamanlar hapsedilmiş olan babasından söz ettiğini itiraf eder ancak bunu vurgulamaz. Zira yazara göre yazmak, sessizlikle oynamaktır ve anlatmaktır. Dolambaçlı bir şekilde, gerçek hayatta dile getirilemeyecek sırlardır. Eserde, hapsedilme-özgürlük, varlık-yokluk ve gece-gündüz gibi karşıt kavramları kullanır. Kapatma, özgürlüğe karşı olduğu kadar dışarıya da karşıdır. Bütün bu kavramlar birbirine tek ve aynı kişi tarafından bağlanır: Leïla Sliman'nin babası.

Slimani, çocukluğundan beri babasıyla arasında her zaman bir mesafe olduğunu, onunla ilgili çok fazla anılarının olmadığından yakınır. Bu anlamda yazar, babasını da düşünmekten hoşlanmaz çünkü bu düşüncelerin hepsi boşlukla doludur: "Çoğu zaman öldüğü için babama

teşekkür etmem gerektiğini düşünüyorum. Ortadan kaybolarak, kendini hayatımdan silerek, onun varlığında şüphesiz benim asla cesaret edemeyeceğim yolları açtı. Utanç verici bir düşünce, üzücü bir düşünce ama yıllar geçtikçe bunun doğruluğunun daha çok farkına varıyorum. Babam engeldi [...]” (Slimani, 2021, s. 114-115). Babasının hayatında engel teşkil ettiğini düşünen Slimani, babasının ölümünden sonra gerçek benliğine kavuştuğunu ifade eder.

2003 yılında babası yıllarca süren yargılamaların ardından birkaç aylığına Salé hapisanesinde hapsedilmiştir. Serbest bırakıldıktan sonra ise hastalanır ve 2004 yılında ölür. Ancak yıllar sonra kendisine yöneltilen suçlamalardan tamamen aklanır. Slimani, tüm bu trajedinin hayatındaki yansımalarını yazarak dile getirir: “Babam hapiste. Ve ben bir yazarım. O öldü ve ben yaşıyorum. Hikayelerim aracılığıyla onun özgürlüğünü yeniden kazanmaya çalışıyorum [...] Yazıyorum ve onu kurtarıyorum, ona kaçışlar, manzaralar, olağanüstü maceralara sahip karakterler sunuyorum. Ona uygun bir hayat sunuyorum. Kendisine reddedilen kaderi geri veriyorum” (Slimani, 2021, s. 117). Yazar, babasının kaybetmiş olduğu özgürlüğü yazarak ona geri vermeye çalışır. Bu alıntı da babasının deneyiminin onun yazma tarzını nasıl etkilediğini ortaya çıkarır.

Babası hapisten çıktığında yazara içerideki hayattan bahseder ve içindeki bir şeyin direndiğini anlamasını sağlar. “[...] Ve bana bu kadar şiddetli, bu kadar yıkıcı bu deneyimi kucaklayabilecek tek şey edebiyatmış gibi geldi. Kendimi sıklıkla karakterlerimin avukatı olarak görüyordum” (Slimani, 2021, s. 121-122). Slimani, bu içsel yaşamın kendisinin kurtuluşu olduğunu ve onu kaybetmenin ya da kaybetmemenin ona bağlı olduğunu düşünmeye başlar. Bu iç dünya artık tamamen edebiyatla beslenecektir.

Diğer yandan yazar, ikinci kapatma takıntısının, yani bir gece müzede kapalı kalma arzusunun kendisinden kaynaklandığını açıklar. Dolayısıyla içerisi ve dışarı bu metinde ele alınan iki temadır: “Beni korkutan dışarı. Başkaları, onların şiddeti, onların ajitasyonu. Hiçbir zaman yalnızlıktan korkmadım” (Slimani, 2021, s. 39). Slimani’ye göre, asıl tehlikeli olan, dış dünyadır çünkü tüm kötülüklerin gerçekleştiği yer orasıdır, beklenmedik kaygılar uyandırır ve sınırlarını zorlar. İçerisi ise yazara göre en güvenli yerdir. Bu sebeple yalnızlığı ve sessizliği sever: “Kelimeleri sessizliğe koyun, amneziye meydan okuyun. Edebiyat, gerçeği yeniden canlandırmaya değil, boşlukları ve aralıkları doldurmaya hizmet eder” (Slimani, 2021, s. 118-119). Kendini, dünyayı ve gerçekliği yeniden keşfetme özgürlüğüne sahip olmak için de küçük ofisinde kapalı kalmayı ve yazmayı tercih eder. Dolayısıyla karanlık, gün ışığından uzakta, kendine ve özgürlüğe yeniden odaklanmakla eş anlamlıdır.

Yazar, yavaş yavaş müzedeki eserlere bakmaya karar verir fakat çoğu onu rahatsız eder. Bunları önemsiz, hatta gülünç bulsa da analiz etmeye çalışır ve sanatçıların biyografilerini titizlikle okur. İlgi duyduğu yaratımlar edebiyatla bağlantılıdır. Örneğin, Lübnanlı görsel sanatçı ve şairin resimlerinin, dahası yıllarca evinde inzivaya çekilmiş Amerikalı şair Emily Dickinson'ın şiirlerinin bir duvara yerleştirilmesi yazının ve resmin “iki kardeş disiplin” (Slimani, 2021, s. 58) olduğu algısını oluşturur.

Yazar, şekilleri hisseder, bunların ışığa bağlı olarak değişen renklerini inceler ve bir sanatçının deneyimini bazı açılardan özü belirsiz bir dünya yaratmaya çalışan kendi deneyimine benzediğini fark eder. O sırada Fas'ta tanıdığı bir ağacı, dev bir teraryumu cam hücrelerine yerleştirilmiş halde bulur. Bu ağacın çiçekleri yalnızca gece saatlerinde açar ve baş döndürücü kokuları etrafa yayılır. Nesnelere, imgeler ve seslerle dolu bu müzede yazar, gençliğinin coşkusunun ve tabuların yıkılışının kokusunu yeniden keşfeder. Gecenin kokusu, geçmişten gelen geçici imgelerin yeniden canlanması, kadınların durumu ya da iki kültüre sahip olması hafızayı harekete geçirerek düşüncelerini geliştirir.

Ancak izolasyon ihtiyacı aynı zamanda Leïla'nın “kopuş” (Slimani, 2021, s. 39) olarak adlandırdığı şeyle de bağlantılıdır. Yazara göre, sanatçı, kendi hastalıklarını yenebilmek için, en azından sanat eserini geliştirme süreci boyunca, “kitlelerle” bağlarını koparmalıdır (Slimani, 2021, s. 17). Bu, öncelikle onun özgürlüğüne kavuşmasına yardımcı olabilir. Bu nedenle izolasyon özgürleştirici bir karar olduğu kadar koruyucu bir karardır da. Kitlelerden uzaklaşarak “klişelerden” (Slimani, 2021, s. 43), “alışılmış yollardan” (Slimani, 2021, s. 17), “sürü zihniyetinden” (Slimani, 2021, s. 17), “kamuoyundan” (Slimani, 2021, s. 16) kaçacaktır.

Romancının zihninde yazmak sınırlandırılmayı, tecrit edilmeyi ve iç gözlemi gerektirir. Yazarların ve sanatçıların bencilce kişisel dünyalarına kapanmalarını önermek niyetinde olmayan Slimani, bu izolasyon eyleminin her türlü edebi veya sanatsal yaratımın gerekli koşulları olan “tefekür” ve “olgunlaşmayı” teşvik etmesi gerektiğine işaret eder. Bu inziva sayesinde yazar önce kendini onarma, yaralarını kabullenme, sonra da hemcinslerini her türlü haksızlıktan kurtarma mücadelesine girişir (Motaabbid, 2024, s. 159). Leïla Slimani böylece geçmişle bugün, Doğu ile Batı arasında arabulucu olmak ister ve bu kapanma süresince memleketi Fas'taki geçmiş anılarını canlandırarak, Faslıların çoklu kimliklerinin yanı sıra hoşgörü ve birlikte yaşama eğilimlerine de vurgu yapma fırsatı yakalar (Slimani, 2021, s. 64).

3.2.KİMLİK SORUNU

Le Petit Robert (2024) tanımına göre kimlik: “kişinin kendisiyle aynı kalan özelliğidir.” Uygarlaşma karşıt merkezinde kimlik sorunu vardır dolayısıyla sömürgecilik sonrası Kuzey Afrika edebiyatı kimlik sorularına özel bir yer ayırır. Fransız-Faslı yazar Leïla Slimani, *Le parfum des fleurs la nuit* eserinde köken sorusundan kaçamaz ve çifte kimliğe sahip olmanın zorluğunu dile getirir: “Birden fazla ülkeye, birden fazla kültüre sahip olduğunuzda, bu belli bir kafa karışıklığına yol açabilir. Biz buradayız ve daha sonra başka yerlerdeyiz” (Slimani, 2021, s. 130-131).

Çağdaş Frankofon roman, Afrika toplumları için kimlik tedirginliğinin toplumsal yankılarını yansıtır bu sebeple bu romanları incelemek dünyayı anlamının yollarından biridir. Bu bağlamda Leïla Slimani, öyküsünü kimliğini inşa eden belirli sayıda unsurun varlığından yola çıkarak anlatır. Bu bir tür kendini tanıma arayışıdır ancak bu arayış içsel ya da dışsal farklı faktörlerden kaynaklanabilir. Yazar, kimlik ve anlam arayışına Faslı kökenine Fransa’daki yaşamı bağlamında yaklaşır: “Başkalarının ülkesinde yaşıyorum. Kaçak bir uzaylı gibi evdeyim, tehlike altındayım, Saraybosna sokaklarında bu endişeli genç kadın gibi tetikteyim” (Slimani, 2021, s.135). Bu çerçevede yazar, ait olduğu yeri ve göçmen kökenli bir kadın olmanın ne anlama geldiğini anlamaya çalışır.

Ana karakter Leïla, yazarın kendisi, etrafındakileri ve yaşadığı yeri anlatan hikâye boyunca hiç durmaz. Bunu da başkalarının duygularını ve niyetlerini bildiğini ima edecek şekilde titizlikle ve detaylı bir şekilde yapar. Yazar, bazı pasajlarda sorguladığı geçmişe dalarak geriye dönmekten de çekinmez, yaşadıklarını sorgular ve şimdiki zamanı zihninde canlandırmaya çalışır. Başka bir deyişle, ana karakter iç gözlem yapabilmek için sürekli sorgulanır (Chaimaa, 2023, s. 54): “Uzun zamandır beni meşgul eden şey, sağlam bir dayanak, güvenilecek temeller olmadan yazma imkânıydı. Mekân olmadan yazar olunabilir mi? Hiçbir yerde olmadığımızı hissettiğimizde ne söylemeliyiz?” (Slimani, 2021, s. 129). Slimani, “Nasıl bir bölgesi olmayan ve kendini hiçbir yerde hissetmeyen bir yazar olursun?” sorusuyla aslında kaybolmuştur. Burada kimliğe dair içsel bir gözlem vardır. Slimani, sağlam bir dayanağı olmayan, yani açıkça tanımlanmış bir kültürel kimliğe sahip olmayan bir yazar olup olamayacağını merak eder. Bu da daha büyük bir soruyu gündeme getirir: Yaratıcı yazma sürecinde kimliğin önemi.

Leïla Slimani, köklerinin ya da topraklarının olmamasının onu anlatacak bir şeye sahip olmasını engelleyip engellemediğini de merak eder: “Yine hangi tuzağa düştüm? Yazmanın bir zorunluluğa, samimi bir takıntıya, içsel bir acil duruma yanıt vermesi gerektiğine derinden

inandığım halde bu metni yazmayı neden kabul ettim?” (Slimani, 2021, s. 45). Bu çatışma onun kişisel göç deneyimiyle ve Leïla'nın deneyimlediği çoklu kimliklerle bağlantılıdır.

Öte yandan, yazarın iki farklı kültür arasında parçalanmışlığını Venedik şehri simgeler. Karada ama ayakları suda olan bir şehir, aynı zamanda Doğu ile Batı'nın kesişme noktasında bulunan bir şehirdir. Slimani, bu şehri gezerken kendi ülkesini düşünür: “Ülkemden ayrılmış yirmi yıl oldu ve içimde bir tür melankoli, çocukluğumun duygularından sonsuza kadar uzaklaşmış gibi bir his var” (Slimani, 2021, s. 75). Uzun zaman önce ülkesinden ayrılan yazar, çocukluk anılarından da ne denli uzak kaldığını hatırlar, bu duygularının da ancak edebiyat aracılığıyla ifade edebileceğini belirtir. Bununla birlikte Leïla, müzede gördüğü bir sahneyi, bulduğu açık havadaki bir obje aracılığıyla anlatır:

Ama kalkıp ortasında kırmızı plastik boncuklardan yapılmış uzun bir perdenin asılı olduğu bir odadan geçiyorum. Tavandan yere akan kan gibi. Bir gözyaşı yağmuru, bir kanama, bir gün batımı. Geçiyorum, sonra geri dönüyorum. Toplar sallandığında çan sesi gibi ses çıkarıyor. Küçük kız kardeşimle çikolata dolgulı karamel aldığımız bakkalda buna benzer bir perde vardı. Kollarımı uzatıyorum, yüzümü okşayan, saçlarıma karışan uzun kırmızı iplikçiklere sarılıyorum. Tek yapmam gereken bu iplerden birini biraz çekmekti, o zaman ip kopacaktı. Daha sonra, bir kolye kırıldığında ve boncuklar yere döküldüğünde olduğu gibi, boncukların yerde yuvarlandığını duyuyordum. Muhafızın koşarak gelmesi ne kadar sürer? Gecenin bir yarısı vandalizm eylemine yakalanmış bir yazarla karşı karşıya kaldığında şüphesiz çılgına dönerdi. (Slimani, 2021, s. 63-64)

Yazarın perdeden bir ip çekip onu düşürme arzusunu dile getirmesi, bir kopuş, başkaldırı ve özgürleşme arzusunu ortaya koyar, kurulu düzeni kırmaya, kendi özgürlüğünü ve yaratıcılığını bulmaya çalışır. Kırık kolye ve yere saçılmış inciler metaforu, kişinin eylemlerinin potansiyel sonuçlarını ima eder; kuralların ihlalini ve kısıtlamalardan kurtulmayı, aynı zamanda kaos ve öngörülemezlik olasılığını sembolize eder. Yazarın kendisini “vandalizm eylemine yakalanmış bir yazar” olarak tanımlaması da sanatsal yaratıcılık ile yerleşik normları yıkma kavramı arasındaki ilişkiyi vurgular (Chaimaa, 2023, s. 57). Leïla, yazma eyleminin nasıl yıkıcı veya radikal bir kendini ifade etme biçimi olabileceğini araştırır. Bekçinin buradaki varlığının beklenen tepkiyi oluşturduğu ve otorite ve sınırlar üzerine düşünmeyi tetiklediği varsayılmaktadır. Bu, yazarın kendisini sosyal gelenekler veya dış kısıtlamalar karşısında nasıl konumlandığını temsil edebilir.

Öte yandan yazar, insan yaşamının bir metaforu olarak Venedik imajını verir: Yazar, Venedik'i insan yaşamına benzetir ve onu "ölmek" şeklinde tanımlar. Bu benzetme, her şeyin, hatta en harika şeylerin bile bir gün yok olmaya mahkûm olduğunu düşündürür: "Venedik de ölüyor. Bunu düşünmek acıyı düşünmektir. Pencereden, yakında onu yutacak suları görüyorum. Üzerinde durduğu sallantılı ayaklıkları hayal etmeye çalışıyorum. Saraylarının suya ve çamura gömüldüğünü, ihtişamlı anılarının herkes tarafından unutulduğunu, taş döşemeli meydanlarının sifira indiğini hayal ediyorum" (Slimani, 2021, s. 93). Bu durum, Leïla'nın durumunun ve babasının ölümünün bir yansıması olarak yorumlanır. Bu, anlatıcı için güzelliğin geçici olup olmadığı sorusunu gündeme getirir; bu hayal gücü, Leïla'nın elinde korkusunu ve şüphelerini keşfetmesi için güçlü bir araç haline gelir (Chaimaa, 2023, s. 57). Sonuçta Venedik ile ilgili bu görüntüler Leïla'nın kendi varoluşu üzerine düşünmeye davet eder ve hayatında bulunduğu güzellik, onun bu gerçekliği kabul etme ve onda anlam bulma yeteneğinden kaynaklanır:

Venedik topraksız bir şehir. Terörsüz ve tuzdan başka zenginliği olmayan. Kendimizi dışarıdan, dışarıdan, yurt dışından besliyoruz. Bunu kendi tarihimin bir simgesi olarak görüyorum. Belki de yaşadığım yer orası, bu sivri yarımada benzeyen bir yer. Özünde paradoksal bir yer olan gümrük evinde. Ne gittiğim yeri tamamen terk ettim, ne de geldiğim yerde tamamen yaşadım. Transit halindeyim. Dünyalar arasında yaşıyorum. İşte buradayım, Gümrük'ün kalbinde yalnızım, krallığının kraliçesi, sakinleri yok, hayatsız ve ışısız. Kimlik belgeleri vermeden, sebep göstermeden, kendimi haklı çıkarmadan odadan odaya dolaşıyorum. (Slimani, 2021, s. 128)

Öte yandan romancı, ev sahibi ülke Fransa ile arasında atalardan kalma bir bağ kurmaya çalışarak çoklu kimliğini savunmaya çalışır. Slimani, büyükannesinin Alsaslı olduğunu belirtir (Slimani, 2021, s. 40), Fas kökenini savunmaya heveslidir (Slimani, 2021, s. 65), Faslı sanatçıları över (Slimani, 2021, s. 3), Arap kökeniyle gurur duyar, kendisi ile Arap yazarlar (Slimani, 2021, s. 30) arasındaki bağlara dikkat çeker. Dahası, Fransızca konuşan kadının Arap diline (Slimani, 2021, s. 30) ve kültürüne (Slimani, 2021, s. 49) duyduğu ilgiyi belirtir. Bu bağlamda, Doğu ile Batı arasında bir bağ kurma projesini ortaya koyar. Dolayısıyla, kendisini indirgeyici bir kimliğe hapsetme niyetinde olması söz konusu olamaz. Bu nedenle de çoklu kimliğin gücüne katkıda bulunur.

3.3.KADIN İMAJI

Eserlerinde "kadın" temasını esas alan Slimani'ye göre tüm bölgelerde kadınlar bir bölgeden diğerine farklılık gösterse de sınırlara tabidir. Yazar, sınırların farklı ve hareketli

olmasına rağmen Fas'ta kadınları daha güçlü ve isyankâr bir şekilde hissettiğini belirtir bunun sebebinin de kadınların kamusal alana erişiminin daha az olmasına bağlıdır. Yazar, kolektif için çalışan kadınları ve onların inançlarını savunmak için zaman ayıran herkese de büyük bir hayranlık duyduğunu vurgular.

Slimani, kadınlara dayatılan sosyal ve kültürel beklentilerin yanı sıra kadınların karşılaştıkları zorluklar ve kısıtlamalarla ilgili konuları da ele alarak gelenekçi bakış açlarına eleştirel bir gönderme yapar: “Ergenlik döneminde kaçış hayalleri, dolaşma arzuları, refakatçisiz geceler ve yoldan geçen biri olarak başkalarına bakıp, bakıldığım sokaklar ortaya çıktı. Bana yasak olduğu için hareket benim için özgürlükle eş anlamlı hale geldi. Kendini özgürleştirmek kaçmaktı, ev olan hapisaneyi terk etmektir” (Slimani, 2021, s. 78-79). Kadınları eve hapsedme anlayışının aksine Slimani, “kaçmak” eylemini de bir nevi özgürlüğe kavuşma olarak addeder.

Slimani, öyküsünde Fas toplumunda kadınların sosyal olarak eve kapanılmaları, gizli bir ikili hayat süren ve günlük yaşamın monotonluğundan kurtulmak için hapsedilme temasını ele alır. Bu takıntılı kaçış ve özgürlük arayışı, kişinin kendi bağımlılığına hapsedilmesinin bir biçimine dönüşür:

Ben bu dünyanın bir ürünüyüm ve büyük anneannelerim bu sınırların gerekliliğine inanan kadınlardı. Kuşkusuz kendilerine ait olan kapalı alanda daha büyük, daha geniş bir yaşamın hayalini kuruyorlardı. Fas toplumunda biraz anormal olan Alsaslı büyükannem, macera arzusuyla, cesaretiyle ve azmiyle etkilemişti. Atalarımın çektiği acıları ben hiç çekmedim ama her şeye rağmen kadınların hareketsiz, hareketsiz varlıklar olduğu, içeride dışarıdan daha güvende oldukları düşüncesi çocukluğumda kaldı. (Slimani, 2021, s. 80-81)

Romanda büyükannesinin anılması ise oldukça yüceltici bir şekilde yapılmıştır. Anlatıcı aslında büyükannesini model olarak gösterir. Özellikle bu kadının cesareti ve Fransız kökenleri vurgulanır (Slimani, 2021, s. 40). Bu atanın sıra dışı kişilik özelliğine ilişkin ilk anısında da anlatıcı kendisini yüceltmeyi amaçlamaktadır. Slimani, bu karakter özelliğini ailesinden aldığını iddia ederek, Faslı ve Arap kadınlarının gönüllü olarak itaat ettikleri suçlamasına karşı savunma yapar. Slimani yalnızca ailesinden değil, aynı zamanda tehlikelere göğüs germe seçimi gibi yurttaşlarından miras aldığı entelektüel kahramanlığını (Slimani, 2021, s. 10) meşrulaştırmaya çalışır.

Sosyal ve kültürel kısıtlamaların özgürleşmeye çok az yer bıraktığını ifade eden yazar, güç dinamiklerini, karşılanmamış arzuları, sosyal kısıtlamaları ve iç çatışmaları keşfetmek için de hapsetme temasını kullanır. Bu durum onun insanlık durumunun karanlık ve karmaşık yönlerini incelemesine ve bireyleri içeriden veya dışarıdan hapsedebilecek güçlere ışık tutmasına olanak tanır (Chaimaa, 2023, s. 14-15):

Bu belki de ev hayatının dehşetine olan edebi takıntımı açıklıyor. Bütün romanlarımda anneler zaman zaman geçici ve utanç verici bir şekilde çocuklarını terk etme arzusunu barındırırlar. Hepsinin birinin annesi olmadan önce oldukları kadına dair özlemleri var. Çocuklarına bir yuva, rahat ve güvenli bir yer, gülümseyen mahkûmları olacakları bir bebek evi yapma zorunluluğunun acısını çekiyorlar. (Slimani, 2021, s. 80-81)

Bununla birlikte Slimani, açık görüşlü, Fas toplumunun kendisine dayattığı normlara, engellere ve kısıtlamalara, erkeklerin ve Fas toplumunun bağımsız kadınlara yönelik bakış açısına meydan okuyan güçlü ve bağımsız bir kadındır. Yazar, kadınların karşılaştığı sorunlara dair farkındalık yaratmak, adaletsizlikleri kınamak ve cinsiyet eşitliğini desteklemek için edebiyatı kullanır: “Annem ve babam bizim özgür, bağımsız, seçimlerini ve fikirlerini ifade edebilen kadınlar olmamızı istiyordu. Ama ne onlar ne de biz, büyüdüğümüz ortama ve kamusal alanı yöneten bu “görünmez yasalara” kayıtsız kalırız” (Slimani, 2021, s. 80-81). Dolayısıyla Slimani, kadınların fırsatlarını ve seçimlerini sınırlayabilen aile veya sosyal baskılara ve geleneksel cinsiyet rollerine de dikkat çeker.

Slimani, erkeklerin egemen olduğu bir dünyadan kadınsı özneyi çıkarmaya çalışır. Leïla karakteri ile de kadınların yaşadığı hapsedilme karşısında kendini farklılaştırmaya, özgürleştirmeye ve diğerlerinden farklı bir şekilde yolunu çizmeye çalışır. Evrensel bir “ben” ile bireysel bir kimlik talep eden yazar, bu bağlamda tüm sosyal sınırları aşan birinci şahıs anlatımını kullanır: “Bize orada olmamız gerektiği söylendi. Yerinizde kalmalısınız” (Slimani, 2021, s. 82). Yani yazar, küreselleşme çağında artık kadınların kendilerini “belirli toplumsal gruplara ait olma bilinci” (Toualbi, 2000, s. 22) gibi bir toplumsal kimliğe bağlamayarak, aksine toplumsal kimliklerin temsilcilerini savunan kişisel bir kimlik oluşturmaları gerektiğini vurgular.

3.4.YOLCULUK

Leïla Slimani'nin *Le parfum des fleurs la nuit* eserinde “yolculuk” teması özel ve sembolik bir anlam taşır. Fiziksel yolculuk Slimani'nin, ailesinin memleketi Fas ile büyüdüğü ve yetişkinlik hayatını yaşadığı Fransa arasında seyahat etme deneyimini anlatır. Farklı

kültürlere sahip iki ülke arasındaki bu fiziksel hareketler tarihin merkezinde yer alır: “Beni bu aralıksız yolculuklara, bu kaçışa iten şeyin ne olduğunu gerçekten bilmiyorum. Bir yerde nasıl yaşayacağımı, etrafımdaki dünyayla bir olmayı, elementlerin ve doğanın tadını çıkarmayı bilmek isterim” (Slimani, 2021, s. 139). Bu fiziksel yolculuk aynı zamanda ailesinin nesiller boyunca yaptığı seyahatlerle, Fransa’ya göçleriyle ve kültürel kimlik sorunuyla da bağlantılıdır.

Bununla birlikte, yolculuk teması içsel yolculuğun da bir metaforudur. Yazar geçmişine, anılarına ve yaşadıklarına bakarak kendini daha iyi anlamak için içsel bir yolculuğa çıkar:

Fatima Mernissi, ‘Bulduğunuz yerden ayrılamıyorsanız, zayıfların tarafında olduğunuz içindir’ diye yazıyor. Bu cümleyi yazarken elbette haremlere kapatılmış kadınları düşünüyor ama aynı zamanda eminim ki Tanca’nın yükseklerinden veya Atlantik kıyılarından başka bir yerin hayalini kuran ve orada yaşayan bu genç Faslıları da düşünüyor. Oraya ulaşmak için ölmeye hazırız. Hâkim olunmak, zayıfın yanında yer almak, hareketsizliğe zorlanmaktır. Mahallenizden, sosyal durumunuzdan, ülkenizden ayrılamamak. (Slimani, 2021, s. 139)

Bu içsel yolculuk, bir birey olarak kim olduğunu ve yaşam yolculuğunun onu nasıl şekillendirdiğini keşfeden bir kimlik ve anlam arayışıdır. Duygusal bir yolculuk olarak yolculuğu konu alan hikâye aynı zamanda yazarın yolculukları boyunca yaşadığı duyguları da yansıtır. Bunlar arasında kimliği, aile ilişkileri ve kişisel deneyimleriyle ilgili karmaşık duygular da vardır.

Duygular bireyin içsel yolculuğunda ve kendini anlamasında merkezi bir rol oynar. Genel olarak *Le parfum des fleurs la nuit* eserindeki yolculuk teması da fiziksel hareketi, içsel keşfi, zamanda yolculuğu ve duyguyu içeren zengin ve karmaşık bir metafordur; yazarın kişisel öyküsünü anlatırken ve daha geniş temaları keşfederken ortak bir konu olarak hizmet eder. Bunlar da kimlik, aile ve hafızadır:

Çocukluğumda her sabah İspanya, Fransa ve Kanada konsolosluklarının önünde uzun kuyruklar görürdüm [...] Herkes vize istiyordu. Avrupa hem nefret edilen hem de şiddetle arzu edilen bir bölge haline geliyordu. Tüm şehirlerin çatı teraslarında, televizyonlarda izlediğimiz ve insanları kıskançlıktan ürperten, ulaşılmaz bir dünyaya açılan çanak antenler vardı. (Slimani, 2021, s. 141-142)

Yazar, özgünlük arayışına girerek hem bir sanatçı hem de bir kadın olarak yolculuğunu araştırır. Duygu ve kırılma gibi en derin duygularını paylaşarak okuyucuyu bunları hissetmeye davet eder bu sayede okuyucu ile duygusal bir bağ oluşturma, empati uyandırma ve yazarların bile kırılma anlarının olduğunu gösterme amacı güder. Gelenek ve modernlik arasındaki çatışmaları ele alan Slimani, modern ve Batılı değerlerden etkilenen toplumun genel yapısı ile ailesinin geleneksel beklentileri arasındaki çatışmayı gözler önüne sererek okuyucuların bu küresel çatışmalar hakkında düşünmesini ister. Kısacası iç odak, Leïla Slimani için yazma, yabancılaşma, hapsedilme ve kimlik temalarını keşfetmenin yanı sıra duygusal ve romantik bir atmosfer yaratmak için de etkili bir anlatım aracıdır: “Kamp yatağına uzanıyorum. Gözlerimi kapatıyorum. Rıhtımlara çarpan suyun sesini duyuyorum. İşte, uyanmakla uyku arasında diyorum kendi kendime” (Slimani, 2021, s. 39). Buradaki tek bir sahneden anlaşılacağı üzere odak, anlatıcı üzerinedir.

Eserde Leïla Slimani'nin coğrafi kaçıını görmek de mümkündür. Bu da Fransa'da yaşamayı tercih etmesidir. İki ülke arasındaki hayatını araştıran yazar, Fas'taki çocukluğunu ve Fransa'ya göç yolculuğunu hatırlatır: “Hayatım boyunca azınlıkta olduğum, kader ortaklığını başkalarıyla paylaşmadığım izlenimini edindim. Hiçbir zaman hiçbir geleneğe, törene saygı duymadım. Kolektif sevinçler beni korkutuyor. Fas'ta fazla Batılıyım, fazla Fransızca konuşuyorum ve fazla ateistim. Fransa'da ise köken meselesinden asla kaçmam [...]” (Slimani, 2021, s. 130). Bu yolculuk da Slimani'nin zamanı keşfetmesine, bir yere ait hissetmede yaşadığı zorlukları ve geçmişteki anları yeniden yaşamasına olanak tanır.

Leïla, bir yazar olarak ister olumlu ister olumsuz olsun, derin duygularını keşfetmesi ve ifade etmesi için bir alan sağlar ve kişisel hikâyesiyle bağlantılı olabilecek ağır duygulardan kaçır. Bu da duygusal bir kaçır olarak kabul edilir. Yazmanın aynı zamanda bir iç gözlem biçimi olduğu göz önünde bulundurulduğunda Leïla'nın iç dünyası, düşünceleri, şüpheleri ve arzuları keşfedilir: “Yazarların veya hayran olduğum kişilerin evlerini ziyaret etmeyi seviyorum. Dostoyevski'nin semaverini, Puşkin'in saç tutamını ya da Victor Hugo'nun çalışma masasını görünce ağladım. Bu dilsiz ve hareketsiz tanıklar bana dokunuyor ve beni duygusallaştırıyor” (Slimani, 2021, s. 86). Bu bağlamda yazar, nesnelere ardında aslında her zaman anılar barındıklarını belirtir. Geçmiş zamana yapılan her yolculukta da yazarın duygu dünyası yoğunlaşır.

Diğer yandan, bu hikâye kültürel kimlik ve göç temalarını ele aldığı için yazarın kültürel kaçır da gözlemlenir. Bu kaçır kültürel ve sosyal sorunlardan kaçır için bir fırsattır (Chaimaa, 2023, s. 52): “Bu çelişkili görünebilir ama bana öyle geliyor ki bir yerde ancak onu

terk etme, onu terk etme olanağımız varsa yaşayabiliriz. Yaşamak, hapisliğin, zorla hareketsizliğin, eylemsizliğin tam tersidir” (Slimani, 2021, s. 141). Fas ve Fransız kültürleri arasında hayatını sürdüren Slimani, yazılarıyla karmaşık kültürel kimliğini doğrular ve bu iki dünyanın kimliğinin şekillenmesine nasıl yardımcı olduğunu araştırır.

4. SONUÇ

Postkolonyalizm kavramı sömürge güçlerinin sömürülen ulus ve halklar üzerinde bıraktığı kimlik krizi, ötekileştirme ve ırkçılık gibi olay ve olguları edebi türlerle inceleyen akımını belirtmek için kullanılır. Dolayısıyla yazarların geçmiş deneyimlerinden bahsetmesi, sömürge devletlerinin ve sömürülenlerin yaşadıklarını günümüzle ilişkilendirmesi açısından Frankofon edebiyattaki önemi dikkate alınmalıdır. Bu doğrultuda postkolonyal edebiyatta otobiyografik eserler travmatik sömürge deneyimlerin incelenmesi, yazarların yaşam yolculuğuna dair bilgiler vermesi ve ülkelerin tarihi ile ilgili olayları anlatması açısından önemli yere sahiptir. Özellikle 21. yüzyılda Afrikalı yazarların kendi hayatlarını anlattığı eserler her türlü egemen güçlerle mücadele etmenin aracı haline gelir.

Eserlerinde kimlik, aidiyet, kadın hakları, ırkçılık ve göçmen temalarını ele alması açısından Fas ve Frankofon edebiyatında önemli yeri olan Leïla Slimani, *Le parfum des fleurs la nuit* isimli otobiyografik romanı ile Fas halkının sömürge sonrasında yaşadıklarını kendi gözlem ve deneyimlerini anlatır. Sözü edilen romanda Slimani, Philippe Lejeune’ün otobiyografi tanımını temel alarak anlatıcı-yazar-karakter kimlikleriyle otobiyografik eserini oluşturur. Yazar, romanında Fas-Fransa kültürleri arasında yaşadığı kimlik karmaşasını, baba figürünü, aile ilişkilerini, kadının Fas toplumdaki yerini aktararak kendi içsellğine doğru bir yolculuk yapar. Bu çalışmada, Slimani’nin Fas-Fransa yolculuğundan hareketle *Le parfum des fleurs la nuit* eserinde kapatılma, kimlik sorunu, kadın imajı ve yolculuk temaları incelenmiştir.

Romandaki kapatılma teması, hem aile ve kültürel geleneklerin koruyucusu hem de yazar için çatışma ve ilham kaynağı olarak karmaşık bir rol oynar. Babasıyla da ilişkili olan bu tema, kimlik, aidiyet ve gelenek ile modernlik arasındaki çatışmayla bağlantılı olarak romanın temalarını anlamak için önemlidir. Babasının hapse girmesi ve ölümünden sonra beraat etmesi Slimani’nin yazma tarzını belirleyici etmendir. Yazarın yaşamında sürekli kapalı kalmak istemesi bu sebeple de bir müzede bir gece kapalı kalma arzusu dış dünyanın tehlikelerinden korunma, kendini ve dünyayı keşfetme isteğinden kaynaklanır.

Diğer yandan, *Le parfum des fleurs la nuit* eserinde Slimani, çifte kimliğe sahip olmanın zorluklarını anlatır. Yazarın karşılaştığı şüpheler, çelişkiler ve zorluklar aslında kimliğinin

karmaşık yönlerini araştırmak, yani kendini onaylamadır. Slimani, geçmişine sürekli dönerek yaşadıklarını sorgular ve şimdiki zamanı anlamaya çalışır. Bununla birlikte Slimani Fas toplumunda kadınların yaşadığı zorluklar ve kısıtlamalarla ilgili konulara da değinerek gelenekçi bakış açılarını kınar. Yazar, sessizlik içinde yaşayan kadınlara edebiyatı aracılığıyla ses vererek, kadın sesini duyurmaya çalışır.

Son olarak, *Le Parfum des fleurs la nuit* eserinde Slimani'nin yolculuk teması hem özel hem de sembolik anlamlardan oluşur. Fas ve Fransa arasında seyahat etme deneyimleri yazarın kültürel kimlik sorunlarıyla karşı karşıya kalmasına neden olur. Ayrıca yazarın geçmişine, anlarına ve yaşadıklarına bakarak kendini daha iyi anlamaya çalışması da içsel bir yolculuğa çıktığını, bir nevi kimlik ve anlam arayışında olduğunu gösterir. Slimani'nin kişisel hikâyesiyle ilgili ağır duygulardan, kültürel ve sosyal sorunlardan kaçması da duygusal ve kültürel bir kaçış olarak addedilir. Sonuç olarak yazar, Fas'taki çocukluğundan Fransa'da tanınmış yazarlığa uzanan hayat yolculuğuna dönüp bakar. Bu yansıma onun, benzersiz bir geçmişi ve yolculuğu olan, duygularını ve deneyimlerini özgün bir şekilde ifade eden bir birey olarak kendini öne sürmesine olanak tanır.

KAYNAKÇA

- Abadlia, N. (2023). De la Mémoire Postcoloniale à la Post-mémoire. Dans l'Amour la Fantasia d'Assia Djébar: Histoire ou Fiction? *Multilinguales*, (19), 1-12.
- Bekkaoui, H. (2023). Disorienting the Native Struggle for Independence: A Postcolonial Reading of Leïla Slimani's Historical Novel, *The Country of Others*. *International Journal of Language and Literary Studies*, 5(4), 77–94. <https://doi.org/10.36892/ijlls.v5i4.1469>
- Chaimaa, M. B. (2023). L'étude de soi dans le récit autobiographique *Le parfum des fleurs la nuit* de Leïla Slimani. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Belhadj Bouchaib-Ain Témouchent Üniversitesi, Cezayir.
- Djébar, A. (1985). *L'Amour, La fantasia*. Paris: J.C. Lattès.
- Gehrmann, S. (2006). La Traversée du Moi dans l'Écriture Autobiographique Francophone. *Revue de l'Université de Moncton*, 37(1), 67–92. <https://doi.org/10.7202/016713ar>
- Le Petit Robert (2024). *Le Robert Dico en Ligne*. <https://dictionnaire.lerobert.com/definition/identite> (Erişim Tarihi: 01.10.2024).
- Lejeune, P. (1975). *Le Pacte Autobiographique*. Paris: Edition de Seuil.
- Motaabbid, B. (2024). Meta-roman, autobiographie et résilience dans « *Le parfum des fleurs la nuit* » de Leïla Slimani. *Polissema*, (24), 159-177.
- Ndong, Y. (2015). Les Écritures Africaines de Soi (1950-2010). Du Postcolonial au Postracial ? <https://journals.openedition.org/trajectoires/1706> (Erişim Tarihi: 11.10.2024).
- Slimani, L. (2021). *Le Parfum des Fleurs la Nuit*. Paris: Editions Stock.
- Smouts, M. C. (2007). La Question de la Mémoire Postcoloniale. *Transcontinentales*, (6), 91-94.
- Sourieau, M. (2022). Review of the book “*Le parfum des fleurs la nuit* par Leïla Slimani”. *The French Review*, 96(1), 257.

EXTENDED ABSTRACT

The concept of postcolonialism refers to a movement that addresses issues such as identity crisis, othering, and racism created by colonial powers on colonized societies through literary genres. Therefore, the importance of postcolonialism in Francophone literature should not be overlooked, as it enables authors to address past experiences and relate the colonial experience to the present day. In this context, autobiographical works in postcolonial literature hold a significant place in terms of examining the traumatic experiences of the colonial period, shedding light on the personal life stories of the authors, and conveying the historical processes of countries. Especially in the 21st century, autobiographical texts written by African authors have become a means of resistance against dominant powers.

Leïla Slimani, who frequently addresses themes of identity, belonging, women's rights, racism, and migration in her works, occupies an important position in Moroccan and Francophone literature. In her autobiographical novel *Le parfum des fleurs la nuit*, the author conveys the transformations experienced by postcolonial Moroccan society through her own observations and experiences. In this work, Slimani builds an autobiographical structure by overlapping the identities of the narrator, the author, and the characters, based on Philippe Lejeune's definition of autobiography. Throughout the novel, she embarks on an inner journey by addressing her identity conflict between Moroccan and French cultures, the figure of the father, family relationships, and the status of women in Moroccan society. In this study, based on Slimani's personal and cultural journey between Morocco and France, the themes of "confinement," "identity issue," "female image," and "journey" are examined in *Le parfum des fleurs la nuit*.

In the novel, the theme of "confinement" plays a multi-layered role as both a carrier of familial and cultural traditions and a source of conflict and inspiration for the author. His theme is of central importance for understanding the tension between identity, belonging, tradition, and modernity, particularly in the context of her relationship with her father. Her father's imprisonment, followed by his posthumous exoneration, is a turning point that deeply influences Slimani's literary approach. The author's lifelong desire to retreat into closed spaces, such as her wish to remain locked in a museum overnight, reflects both a desire to protect herself from the outside world and to explore her inner world and surroundings.

On the other hand, in her work *Le parfum des fleurs la nuit*, Slimani addresses the difficulties that come with having a dual identity. The doubts, internal contradictions, and

obstacles she faces are in fact part of the process of discovering the multi-layered structure of her identity and redefining herself. Slimani questions her past experiences and, through this questioning, tries to make sense of the present. In addition, she draws attention to the pressures and restrictions faced by women in Moroccan society, criticizing traditional perspectives and standing up against the invisibility of women in society. She aims to make women's voices visible through literature by giving a voice to women who have been condemned to silence.

The theme of “journey” in *Le parfum des fleurs la nuit* carries both individual and symbolic meanings. The physical journeys between Morocco and France reveal the author's dilemmas regarding her cultural identity and issues of belonging. At the same time, her focus on the past, memories, and experiences shows that Slimani has embarked on an inner journey, striving to redefine her identity and existence. At times, her desire to distance herself from personal pain and social pressures also implies an emotional and cultural escape. Ultimately, Slimani confronts both her personal and cultural memory by looking back on her life journey from her childhood in Morocco to her literary identity in France. This internal and external journey allows her to position herself as an author and come to terms with her past.